

Preek 7-6-2020

Schriftlezingen: Genesis 18:1-8, Mattheus 28:16-20

Gemeente van Jezus Christus,

Onze dochter Saartje luistert tegenwoordig nogal graag naar kinderliedjes op youtube. En er is zo'n kinderliedje dat gaat van 'ik ben ik en jij bent jij dat is (mama of papa of opa of oma of broertje of zusje) en die hoort er helemaal bij.' Nu is dat een heel lief liedje, menig ouder zal het kennen.

Maar toch heel interessant dat het begint bij 'ik', ik ben ik, ik ben mezelf, tegenover een ander. Dat is de manier van denken die onze Westerse cultuur al heel lang kenmerkt. We kennen wel het beroemde 'ik denk dus ik ben' van Descartes. Ons denken begint bij onszelf: ik die iets zie, een ander opmerk, mijn omgeving waarneem. Ik die mijn leven vormgeef en dan is daar ook nog die ander. Nu ga je op dat soort dingen letten wanneer je het contrasteert met andere culturen, waarin mensen denken vanuit het collectief.

Ik ben ik. Dat vinden wij in elk geval heel belangrijk: om onszelf te zijn. En laten we niet vergeten: daar zit iets heel goeds in, iets bevrijdends. Het geeft ruimte aan de uniciteit van elk mens. Voor ieder uniek individu is een plekje. Volgens mij zie je daarin ook een stukje doorwerking van eeuwen christendom in de cultuur.

Maar vandaag houden we onze manier van kijken naar onszelf en de wereld weer even tegen het licht. We zullen zien dat we eigenlijk als mens worden uitgenodigd om onderdeel te zijn van een veel groter geheel.

Doopformule

De tekst uit Mattheus is misschien wel één van de bekendste teksten uit het Nieuwe Testament. We horen een deel daarvan telkens als iemand wordt gedoopt: ik doop u in de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest'. Een opvallende tekst, want verder kom je weinig theologische uitwijding over de Drie-eenheid tegen bij Mattheus. Alleen bij de doop van Jezus horen we de Stem uit de hemel 'jij bent mijn geliefde Zoon' en zien we de duif neerdalen op Jezus die wordt gedoopt. Wat betekent het eigenlijk dat we over God spreken in drievoud, als Vader, als Zoon en als heilige Geest? En brengt dat niet heel veel moeilijkheden mee, in gesprek met Joden en moslims, bijvoorbeeld. Over die vragen wil ik vandaag iets proberen te zeggen.

Het kader van de tekst in Mattheus is duidelijk: Jezus is opgestaan, zijn missie is voorbij, hij neemt afscheid van zijn leerlingen. Maar zijn werk, zijn roeping en missie, dat is allemaal niet ten einde, dat gaat door. Het koninkrijk der hemelen -dat Jezus verkondigde, de nieuwe wereld- die komt. En dat koninkrijk is voor iedereen, iedereen wordt betrokken. Beweging is een kernwoord denk ik, een beweging van God naar mensen toe.

Genesis 18

We lazen ook een ander verhaal vandaag, namelijk dat uit Genesis 18, het bezoek van de drie mannen aan Abraham. Ook een verhaal vol beweging, mensen die reizen en rondtrekken, tijdelijk verblijven. Een verhaal over een onverwachte ontmoeting. In de kerk is dit verhaal over die drie mannen gelezen als beeld, als voorafbeelding van de Drieëenheid.

Een wonderlijk verhaal eigenlijk. Een verhaal van gewone mensen in het Midden-Oosten, nomaden in hun tenten. Abraham die zijn tenten eerder had opgeslagen bij de eikenbossen van Mamre. Abraham ziet opeens drie mannen bij zijn tent. De nadruk valt op Abrahams actieve houding: hij rent de

mannen tegemoet. Naar goed Oosters gebruik verwelkomt hij hen hartelijk en vol respect. Een vreemdeling kun je niet zomaar voorbij laten gaan, die moet tenminste een maaltijd en een plaats om te rusten krijgen. Abraham wast hen de voeten, rent naar Sara om haar brood te laten maken en haast zich vervolgens om een goed kalf te slachten en voor te zetten. Een gastvrijheid waar wij misschien nog wat van kunnen leren.

Een wonderlijk verhaal want God zelf blijkt onder die vreemdelingen te zitten. Misschien ook juist een verhaal dat ons in tijden dat de wereld een global village is geworden kan inspireren. Een herkenbaar verhaal ook. De Eeuwige bevindt zich niet meteen in ons blikveld. Of in elk geval: hij valt ons niet meteen op. Het kost tijd om te leren onderscheiden, te leren zien. Abraham ontmoet hem als een gewone vreemdeling, in de gebruikelijke gewoonten van het land. Onverwacht is hij daar in het leven van Abraham, en ook Sara wordt even later in het verhaal betrokken. Onverwacht is hij daar in ons leven, in de gebruikelijke rituelen van ons bestaan. Als vreemdeling misschien, een ander. God met ons.

Gods met-ons-zijn

Ik kom straks nog even terug op dit verhaal, naar aanleiding van de icoon die gemaakt is over dit verhaal. Maar eerst wil ik alvast een eerste gedachte naar voren brengen. Als iets duidelijk wordt in het verhaal van Abraham is het dat de Eeuwige betrokken is op Abraham, hij zoekt hem op, komt naar hem toe midden in zijn leven, sterker nog, hij betreft Abraham even later zelfs bij zijn plannen.

Zo is ook Jezus betrokken op mensen. Ik ben met u. Johannes zegt het zo: God is liefde. En liefde is altijd gericht op de ander. Al toen God zich aan Mozes bekend maakte was het te horen: Ik zal zijn die ik zijn zal. Geen statisch idee van God is er misschien wel. Nee, God toont wie hij is in wat hij doet. Hoe God handelt met Israël vertelt iets over wie hij is, dat is wie hij is: de God die trouw blijft tot in eeuwigheid. Het evangelie laat ons dat bij uitstek zien. Daarom gaan we elk jaar opnieuw de gang door het kerkelijk jaar heen, om dat weer opnieuw te ervaren.

Om even terug te komen op het begin van de preek: in het Westen denken wij al snel vanuit onszelf, ik tegenover jij, en dat komt ook uit in hoe we denken over God: God tegenover mij, ver weg. De bijbel legt veel meer nadruk op hoe ons leven wordt opgenomen in de werkelijkheid van God. Wij zijn soms misschien geneigd aan God te denken als een soort van menselijk persoon, maar dan net iets groter. Maar het gevaar daarvan is dat we ons beeld van onszelf projecteren op God.

Daarom spreekt de bijbel en de kerk over God als Vader, Zoon en heilige Geest. Daarom heeft de kerk daar altijd zoveel waarde aan gehecht. Want daarin is ruimte voor verschillende ervaringen. De eenheid tussen Vader, Zoon en heilige Geest bestaat juist in het verschil. Een beeld kan ons daarbij helpen, een icoon. Een icoon is namelijk nooit bedoeld als een afbeelding, van 'zo is het', maar het biedt een ver-beelding, een venster, een perspectief. En dat kan ons helpen om na te denken over de geheimen waarbij woorden tekort schieten.

Er bestaat een beroemde icoon die gebaseerd is op het verhaal van Abraham en de drie mannen (zie onderaan dit document). Het is een icoon van de Russische iconenschilder Rubljov, van wie we ook de icoon van de opstanding al zagen bij Pasen. Maar hij maakt eigenlijk het beeld van de drie mannen lost, hij zoomt als het ware in. En zo is deze icoon de icoon van de Drieëenheid genoemd. Dat zit hem in de symboliek.

We zien de drie engelen zitten voor de tent van Abraham. Ze zijn onderscheiden van elkaar, maar ook verbonden. De linkse engel staat voor God de Vader. Hij geeft de beker door aan de middelste engel, Jezus. Jezus draagt zowel het blauw, de kleur van de hemel, alsook het bruin van het aardse, de menselijkheid. Jezus neemt de beker aan: 'niet mijn wil, maar uw wil geschiede.' De eikenboom komt uit het verhaal, maar is ook een verwijzing naar het hout van het kruis. De derde engel staat

voor de heilige Geest, met groen als kleur van nieuw leven. De drie engelen zitten in een cirkel. Vader, Zoon en Geest, ze zijn een en horen bij elkaar. De kelk op de tafel verwijst naar het avondmaal. Alles in deze icoon ademt gemeenschap. Hier is een ruimte aan tafel waar mensen welkom zijn bij God.

Het is een gemeenschap waarin je als mens wordt betrokken. We zien het ook in Mattheus 28: mij is gegeven alle macht. Het is de macht van de liefde, de beweging van de liefde die doorgaat. De Eeuwige die als Vader, Zoon en heilige Geest mensen redt uit hun egocentrisme, uit hun eenzaamheid en isolement. God met ons. Maar dan niet als een bezit, als een leus in een oorlog, maar als een ootmoedige belijdenis. De Eeuwige heeft ook mij op het oog!

God met ons. En dan niet alleen maar God boven mij, Schepper van het al. Maar ook God naast mij, als een mens zoals je zelf bent. God als één van de minste van de mensen, die het lijden van de verachten van de wereld deelde. God als diepe kracht van binnen, die ons aanvuurt, ons leven vernieuwt. Dát is het geheim van ons spreken over de ene God als Vader, Zoon en heilige Geest. Ja, we belijden die ene God, maar we onze ervaring met het evangelie leert ons over God spreken in meervoud.

En dat leert ons Westerse, geïndividualiseerde mensen, misschien ook iets over wat het is om mens te zijn. Wij zijn immers geschapen naar Gods beeld. Dus als de Eeuwige wordt gekenmerkt door liefde, door relatie -tussen Vader, Zoon en heilige Geest- dan betekent het dus dat relatie en gemeenschap veel belangrijker zijn dan we misschien dachten. Niet dat het tot een verstikkende eenheid leidt, nee, juist niet. Zoals in de icoon: de drie engelen zijn tegelijkertijd onderscheiden en verbonden. En dat leidt tot een eenheid die bestaat bij de gratie van het verschil. Het feit dat andere mensen, andere gelovigen, anders zijn, is daarom geen bedreiging, het is een gave. Daarom is er in de kerk ruimte voor iedereen. Bij de Eeuwige is ruimte voor ieder uniek mensenkind. Zoals Jezus zegt: het Vaderhuis heeft vele woningen.

Dat heeft meteen gevolgen voor hoe we als kerk in de maatschappij staan, voor wat we uitstralen. En als we dan horen over het gif van het racisme, niet alleen in Amerika, maar ook in Europa, dan moeten we ook als kerk niet wegstijgen, niet zwijgen. Verschillen tussen mensen betekenen in de wereld vaak scheiding. En zo krijg je de ene groep tegenover de andere. Maar in het evangelie sluiten eenheid en verschil elkaar niet uit, maar juist in.

Slot

Een hoogleraar van mij vergeleek eens de Drieëenheid van God met een dans. We worden allemaal uitgenodigd mee te dansen. Dansen kun je niet alleen. Nou ja, dat kan wel, maar je mist toch iets. En zo worden we vandaag allemaal uitgenodigd. Daarom werden wij gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. In de doop werden we al betrokken bij het verhaal van God en mensen, bij het verhaal van God en zijn wereld, zijn schepping. En zo worden we uitgenodigd om onderdeel te zijn van dat verhaal van God die de wereld zo liefhad dat hij zijn Zoon zond.

Amen.

